

Lyčių lygybės mokymai: veiksmingam mokymui svarbūs veiksniai ir kylantys iššūkiai

„nekokybiški lyčių lygybės mokymai dažnai padaro tiek žalos, kad geriau būtų nemokyti visiškai.“

Isabel Romao, Portugalijos pilietybės ir lyčių lygybės komisija

Ištrauka iš 2012 m. rugsėjo 25–26 d. Instituto internetinės diskusijos lyčių lygybės mokymų tema

Lyčių aspekto integravimas pateko į tarptautinę ir Europos politinę darbotvarkę 1995 m. Nors daugumai ES valstybių narių tai yra politinis įsipareigojimas, už jo vykdymą atsakingiems darbuotojams dažnai trūksta žinių apie lyčių problemas ir konkrečių įgūdžių integruoti lyčių lygybės aspektus. 2012–2013 m. Europos lyčių lygybės institutas įgyvendina projektą „Lyčių lygybės mokymai ES: apžvalga, tyrimas ir bendradarbiavimas“. Šio projekto tikslas – dalijantis žiniomis, priemonėmis ir patirtimi gerinti lyčių lygybės mokymų kokybę ES. Remiantis minėto projekto metu surinktais duomenimis šiame leidinyje pateikiama veiksmingų lyčių lygybės mokymo metodų pavyzdžių ir nurodoma, kokias didžiausias problemas tenka spręsti planuojant mokymo veiklą, padedančią integruoti lyčių aspektą į visas politikos kryptis.

Nuo kokių veiksnių priklauso lyčių lygybės mokymų veiksmingumas?

Lyčių lygybės mokymų įtraukimas į valstybinę lyčių lygybės politiką

Kai kurios ES valstybės narės ryžtingai integruoja lyčių aspektus į politiką, aiškiai pripažindamos, kad siekiant šio tikslo būtina stiprinti darbuotojų gebėjimus šioje srityje. Savo ryžtą jos įrodo parengdamos išsamius nacionalinius veiksmų planus.

Suomija. Lyčių lygybės integravimo mokymai, taip pat informacijos apie lyčių lygybę sklaida yra itin svarbi Suomijos lyčių lygybės veiksmų plano dalis. Visos ministerijos privalo mokyti savo vadovus ir vadoves bei darbuotojus ir darbuotojas integruoti lyčių aspektus jų veiklos sferoje.

Liuksemburgas. 2009–2014 m. nacionaliniame lyčių lygybės veiksmų plane įsipareigota plėtoti lyčių lygybės aspektų integravimo mokymų struktūrą. Visi naujai pradėję dirbti valstybės tarnautojai ir tarnautojos nuo 2011 m. privalo baigti 6–8 valandų trukmės lyčių lygybės mokymus.

Portugalija. 2011–2013 m. lygybės veiksmų plane „Lyčių lygybė, pilietybė ir nediskriminavimas“ raginama nuosekliai atsižvelgti į lyčių lygybės aspektus formuojant politiką ir organizuoti reikiamus lyčių lygybės mokymus valstybės tarnautojams ir tarnautojoms.

Visų ES valstybių narių ir Kroatijos vyriausybės turėtų skirti pakankamai išteklių savo lyčių aspekto integravimo tikslams pasiekti, įskaitant lyčių lygybės mokymą, kuris būtų daugiau negu vien bendro pobūdžio pavieniai seminarai.

Lyčių lygybės mokymo derinimas prie aplinkybių ir dalyvių poreikių

Lyčių lygybės mokymas veiksmingiausias ir reikšmingiausias tada, kai yra derinamas prie esamos profesinės, socialinės ir kultūrinės aplinkos. Taip pat reikėtų atsižvelgti į mokomų asmenų kvalifikaciją ir poreikius. Interaktyvūs ir patyriminiai mokymosi metodai dažnai yra veiksmingesni negu „vado-vėliniai“ moduliai, nes pirmųjų pagalba skatinama daugiau individualiai reflektuoti ir diskutuoti. Mokymo proceso metu ten, kur įmonoma, derėtų remtis praktine dalyvių patirtimi, taip pat pravartu skirti pakankamai laiko iškylantiems klausimams apsvarstyti.

Siekiant patenkinti įvairius mokomų asmenų poreikius, lyčių lygybės mokymas turi būti ir bendro pobūdžio, ir nagrinėjantis konkretesnius klausimus. Mokymo procese reikėtų daugiau dėmesio skirti lyčių aspekto praktiniam integravimui, stiprinant mokomų asmenų gebėjimus įžvelgti lyties svarbą savo darbo srityje. Besimokantys asmenys yra labiau motyvuojami, kai priemonės, geros patirties pavyzdžiai ir užsiėmimai atspindi jų veiklos sričiai būdingas problemas ir klausimus. Labiau tikėtina, kad tokie mokymai paskatins elgesio, organizacinius, politinius ir programinius pokyčius, kurie ir yra esminis lyčių lygybės mokymų tikslas.

Ispanija. Sveikatos paslaugų planavimo ir valdymo specialistai ir specialistės, taip pat už sveikatos sritį atsakingi lygybės įstaigų darbuotojai ir darbuotojos gali baigti keturių dalių kursus, kurių metu lyčių klausimai nagrinėjami tokiose srityse, kaip sveikata, sveikatos moksliniai tyrimai, visuomenės sveikatos priežiūros priemonės ir lyčių aspekto integravimas į sveikatos politiką.

Mokant lyčių lygybės itin svarbu pripažinti nevienodą galios pasiskirstymą visuomenėje

Kad lyčių lygybės mokymas būtų veiksmingas, į mokymo veiklą svarbu įtraukti ir moteris, ir vyrus; be to, reikėtų atvirai diskutuoti apie tai, kaip moteris ir vyrus veikia lyčių stereotipai ir visuomenės lūkesčiai. Tinkamas lyčių lygybės mokymas apima ir teoriją, ir praktiką. Siekiant, kad būtų įmanomi institucinio ir asmeninio lygmens pokyčiai, būtina įžvelgti lyčių nelygybės problemas ir aiškintis, kodėl jos neišnyksta.

„Mokyti privalome taip, kad mus suprastų ir moteris, ir vyrai.“

Tomas Wetterberg, „Vyrai už lyčių lygybę“ (Men for Gender Equality, Švedija)

„Man atrodo, kad rizikinga kalbėti apie vyrus vartojant sąvokas „jie“ ir „mes“. Vyriškumas ir moteriškumas patys savaime nėra taisyklės, tačiau mes gyvename pagal jų diktuojamas taisykles... Todėl turime pristatyti lyčių lygybės idėją taip, kad ji būtų priimtina kiekvienam, ir padėti suprasti, kad ji mus visus veikia skirtingai.“

Kajsa Svalery, Gävle savivaldybė (Švedija)

Mokant lyčių lygybės itin svarbu pripažinti, kad lytis neat-siejama nuo kitų tapatybės aspektų (pvz., tautybės, lytinės orientacijos, socialinės klasės, amžiaus, religijos). Kai kuriose šalyse pastebima politinio dėmesio kaita link skirtingų tapatybės aspektų sąveikavimo (angl. intersectionality) ir įvairovės (angl. diversity) klausimų rodo, kad didėja poreikis atidžiau pažvelgti į struktūrines nelygybės priežastis. Daugiau informacijos ir praktinių pavyzdžių, susijusių su minėtomis sąvokomis, rasite Instituto lyčių lygybės mokymo išteklių duomenų bazėje svetainėje <http://www.eige.europa.eu>.

Svarbiausi lyčių lygybės ekspertų-dėstytojų gebėjimai

Svarbiausi lyčių lygybės mokymus vedančių ekspertų ir eksperčių gebėjimai, reikalingi sėkmingam darbui šioje srityje, yra:

- socialinių procesų, grupių dinamikos, įtraukties ir atskirties mechanizmų išmanymas,
- lyderystės ir valdymo vaidmens supratimas;
- gebėjimas suvokti, kaip įvairovės klausimai sprendžiami asmeniniame gyvenime.

Compendium of Theory, Practice and Quality Standards of Gender Workers

Lyčių lygybės srities darbuotojų tobulinimosi programa,

GemTrEx projektas. Paskelbta EIGE lyčių politikos mokymo išteklių duomenų bazėje <http://www.eige.europa.eu>.

Kokie veiksniai gali pagerinti lyčių lygybės mokymą?

Siekiant stiprinti svarbiausių politikos kūrimo proceso dalyvių gebėjimus lyčių lygybės srityje:

- kompetencijos gerinimui būtina skirti reikiamus finansinius išteklius;
- būtina darbuotojus ir darbuotojas patikinti, jog jų naujai įgytos žinios bus vertinamos ir svarbios institucijos darbui;
- būtina skirti pakankamą dėmesį samdomų mokymus vesiančių ekspertų ir eksperčių profesinei kvalifikacijai;
- mokymo procesui būtina skirti pakankamai laiko;
- vadovai ir vadovės turi parodyti, kad yra pasiryžę skirti pakankamą dėmesį darbuotojų gebėjimų spręsti lyčių lygybės klausimus stiprinimui.

„Mūsų šalyje lyčių stereotipai tebėra gajūs; kovai su jais būtina politinė valia.“

Ines Palacios Campos,
Ispanijos moterų institutas

Ištrauka iš 2012 m. rugsėjo 25–26 d.
Instituto internetinės diskusijos lyčių lygybės
mokymų tema

Apie šį tyrimą:

Šioje brošiūroje pateikiama praktinė informacija apie lyčių lygybės mokymus. Joje glaustai apibendrintos Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) atlikto tyrimo išvados. Projektu siekta paskatinti dialogą tarp politikų, tarnautojų, lyčių lygybės mokymus vedančių ekspertų ir mokslininkų, dėstytojų ir tyrėjų apie tai, kaip lyčių lygybės mokymai galėtų prisidėti prie sėkmingesnio lyčių lygybės aspektų integravimo Europos Sąjungos ir valstybių narių politikoje. Informaciją visose ES valstybėse narėse ir Kroatijoje dokumentų analizės ir interviu pagalba surinko bendrovė ICF GHK 2012 m. vasario–balandžio mėn. Nei Europos lyčių lygybės institutas, nei jokie jo vardu veikiantys asmenys neatsako už šio leidinio turinį ir jame pateiktą informaciją.

Apie Europos lyčių lygybės institutą:

Europos lyčių lygybės institutas yra ES agentūra, teikianti ekspertinę pagalbą ir palyginamą ir patikimą informaciją ES ir valstybių narių politikams ir valstybės tarnautojams, siekiantiems moterų ir vyrų lygybės. Daugiau informacijos apie Institutą rasite svetainėje: <http://www.eige.europa.eu>.

MH-31-12-220-LT-C
doi:10.2839/58704

ISBN 978-92-9216-203-6

9 789292 182038